

УДК 378.011.3-051:62]:613.97

ВИЗНАЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Литвин А.Ф.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

Розкрито сформованість здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів технологій. Для оцінки сформованості в майбутніх учителів технологій готовності до застосування здоров'язбережувальних технологій у процесі професійної підготовки була використана анкета та метод «Незакінчене речення». Аналіз даних щодо рівня сформованості готовності майбутніх учителів до застосування здоров'язбережувальних технологій свідчить про те, що усі студенти виявляють епізодичну зацікавленість процесом удосконалення власної здоров'язбережувальної компетентності. Одержані нами результати діагностики засвідчили, що чітко усвідомлення студентами актуальності та необхідності використання здоров'язбережувальних технологій у майбутній професійній діяльності характерне для 21,3% майбутніх учителів технологій, часткове усвідомлення – для 46,3% майбутніх учителів технологій; відсутність такого усвідомлення зафіксована у 33,4% майбутніх учителів технологій.

Ключові слова: технології, освітній процес, технологічна освіта, педагогічні університети, анкета, «Незакінчене речення».

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства людина, її життя і здоров'я визначаються як найвищі цінності. В умовах соціально-економічних змін в Україні питання збереження здоров'я української нації належить до рангу пріоритетних ідеалів і національних інтересів. Особливо вагомим у цьому сенсі є підготовка фахівців у галузі технологічної освіти. Саме тому, з позицій сьогодення, набуває особливої уваги й потребує розв'язання проблема формування компетентності майбутніх учителів технологій як фахівців, спроможних здійснювати реалізацію оздоровчої функції із урахуванням здоров'язбережувальної складової.

І. Аносов зазначає, що основним критерієм здоров'язбережувальної компетентності є стан оптимальної відповідності, гармонії між біологічним, психологічним і соціальним у житті й діяльності людини [1, с. 48]. Серед основних причин безвідповідального ставлення молоді до здоров'я можна виділити такі: незнання особливостей свого розвитку; відсутність систематичної, цілеспрямованої просвітницької роботи в цьому напрямі [2, с. 19–23].

Крім того, серед причин безвідповідального ставлення молоді до свого здоров'я є відсутність у студентів мотивації на тривале, здорове життя, відсутність необхідних знань і переконань у потребі дотримання здорового способу життя. Аналізуючи результати сучасних наукових досліджень та спостережень можна стверджувати, що рівень здоров'я теперішньої молоді поступово знижується. Причиною цієї проблеми є: пасивний спосіб життя, неправильний режим дня, шкідливі звички, виробничі фактори, низька рухова активність, низька функціональна грамотність педагогів та батьків з питань збереження та зміцнення здоров'я, нераціональна організація навчальної діяльності тощо.

Особливу увагу до власного здоров'я повинні приділяти майбутні вчителі технологій бо часто повинні мати справу з шкідливими речовинами (лаками, фарбами, розчинниками, мастилами та ін.).

Аналіз останніх джерел і публікацій. Аналіз наукових напрацювань вітчизняних дослідників засвідчив, що в теорії та практиці вищої освіти накопичено значний науковий потенціал, який може стати підґрунтям для вдосконалення підходів до професійної підготовки майбутніх учителів. Проблемі здоров'язбереження присвячено праці сучасних науковців (І. Волкова [3], В. Єфімова [8], О. Іонова [10] та ін.). Використання здоров'язбережувальних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців досліджували (М. Зоріна [9], Г. Остапенко, В. Підгорний та ін.). Проте у наукових доробках, зазначених вище, науковці недостатньо уваги приділяють механізму впровадження здоров'язбережувальних технологій у навчальному процесі педагогічних університетів.

Сучасними науковцями розглядаються педагогічні умови, що сприяють формуванню необхідних якостей майбутніх фахівців у різноманітних видах діяльності. Так, С. Кириленко [11], Л. Лубишевою [12] вивчалися педагогічні умови і технології формування культури здоров'я старшокласників [5], Н. Соловійовою – педагогічні умови культури здорового способу життя учнів [7], Ю. Палічуком – педагогічні здоров'язбережувальні технології в системі підготовки фахівців економічного профілю [6], Ю. Драгневим – педагогічні умови з формування культури здоров'я студентів в умовах комп'ютеризації навчання [7, с. 87], Г. Кривошеєвою – педагогічні умови формування культури здоров'я студентів університету [16], Д. Вороніним – психолого-педагогічні умови формування здоров'язберігаючої компетентності студентів [5], А. Домашенком – умови ефективного здійснення оздоровчого впливу фізичного виховання на студентів [6] та ін.

Мета статті – визначити готовність майбутніх учителів технологій до використання здоров'язбережувальних технологій процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу статті. Можливості реалізації оздоровчої функції освіти багатогранні. Навчальна й виховна система з формування у студентів здоров'язбережувальної компетентності

за Н. Поліщук включає наступні взаємопов'язані структурно-функціональні елементи: цілі освітньої системи, професорсько-викладацький склад, інформаційну забезпеченість навчання, засоби педагогічної комунікації, контингент студентів, оцінювальний компонент [15, с. 32]. Для ефективного формування у студентів здоров'язбережувальних знань, умінь та навичок необхідно скласти комплекс зовнішніх і внутрішніх умов, що сприятимуть стимулюванню даної роботи. Особливістю формування здоров'язбережувальних компетентностей є пріоритет виховної складової і наявність здоров'язбережувального освітнього середовища [4, с. 11–12]. Ефективність роботи щодо виховання здорового способу життя студентів залежить як від пріоритетів вищої освіти, загальної ідеології навчального закладу, так і від індивідуальних зусиль кожного з учасників освітнього процесу.

З метою визначення рівнів готовності майбутніх учителів технологій до використання здоров'язбережувальних технологій було проведено експеримент, яким були охоплені студенти других курсів природничо-технологічного факультету, спеціальності технологічна освіта Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.

Методичний інструментарій, який був використаний для проведення педагогічної діагностики, охоплював: метод «Незакінчене речення», опитування (усне і письмове), педагогічні спостереження.

Готовність студентів до використання здоров'язбережувальних технологій перевірялася за допомогою методу «Незакінчене речення» та анкетування.

Запровадження методу незакінчених речень зумовлювалося тим, що одержана за його допомогою неструктурована інформація є найбільш суб'єктивним уявленням учасників у досліджуваній сфері. Цей метод давав змогу провести якісний аналіз сукупності їхніх реакцій на певний стимул і забезпечував виявлення як змістової, так і мотиваційно-ціннісної складових готовності до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі педагогічних університетів. Такими стимулами в нашому дослідженні слугували поняття «здоров'я», «технологія», «здоров'язбережувальна технологія».

Студентам було запропоновано дописати речення та дати відповідь на запитання:

Здоров'я – це...

Технологія – це...

Як часто у вас болить голова під час занять?

Як часто у вас виникають проблеми зі здоров'ям?

Які проблеми здоров'я вас турбують найчастіше?

Скільки годин на добу ви працюєте?

Під поняттям «здоров'язбережувальна технологія» розуміють ...

Для організації роботи зі збереження і зміцнення здоров'я студентів потрібно ...

Узагальнюючи результати роботи за методом «Незакінчене речення» зроблено такі висновки:

– 27,3% студентів мають дещо помилкові знання щодо сутності здоров'язбережувальних технологій;

– 36,1% студентів в процесі професійної підготовки мають часті головні болі;

– 27,4% студентів у процесі навчання мають проблеми зі здоров'ям (кишковопорожнинні захворювання, проблеми опорно-рухової системи, запаморочення, проблеми зору та ін.).

Окрім методу «Незакінчене речення» під час проведення педагогічної діагностики використовувалися різні види опитування, що забезпечувало швидке одержання інформації зі здоров'язбережувальної проблематики.

Аналіз та узагальнення відповідей студентів на запитання розробленої нами анкети підтвердило дані, одержані за методикою «Незакінчене речення». Зокрема, це стосувалося таких питань, як збереження та зміцнення здоров'я в процесі вивчення курсу «Практикум у навчальних майстернях».

Відповіді студентів за результатами анкетування показали:

– помітна кількість (34,2%) студентів не мають чіткого уявлення щодо сутності поняття «технологія» як узагальнюючого засобу сукупності певних прийомів, форм і методів роботи щодо збереження і зміцнення здоров'я;

– 33,2% студентів подавали чітке формулювання сутності здоров'язбережувальних технологій, але не могли назвати способи їх використання в педагогічних університетах.

Решта опитуваних згідно анкетування сприймає завдання і зміст професійної підготовки в нерозривній єдності із здоров'язбереженням студентів.

Одержані нами результати діагностики засвідчили, що чітке усвідомлення студентами актуальності та необхідності використання здоров'язбережувальних технологій у майбутній професійній діяльності характерне для 21,3% майбутніх учителів технологій, часткове усвідомлення – для 46,3% майбутніх учителів технологій; відсутність такого усвідомлення зафіксована у 33,4% майбутніх учителів технологій.

Отже, проведений експеримент засвідчив, що більшість майбутніх учителів технологій не володіють достатнім рівнем готовності до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі. Це зумовлює необхідність розробки педагогічних умов, орієнтованих на підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів у досліджуваному напрямі.

Висновки. Отже, у результаті вирішення проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів технологій особливе місце та відповідальність в оздоровчій діяльності належить освітній системі університетської освіти, що має усі можливості для того, щоб зробити цей процес здоров'язбережувальним. Знання, володіння і застосування здоров'язбережувальних технологій є важливою складовою професійної компетентності майбутнього педагога. Застосування здоров'язбережувальних технологій у педагогічному університеті є важливою складовою навчально-виховного процесу, що гарантує збереження студентами власного здоров'я, профілактику захворювань, негативне ставлення до шкідливих звичок, залежностей, привчання до піклування про здоров'я майбутніх учнів. Можна констатувати той факт, що з позицій сьогодення здоров'язбережувальні освітні технології сприяють підвищенню якості педагогічного процесу, його модифікації, гнучкості і толерантності до різних видів і організаційних форм діяльності студентів.

Список літератури:

1. Аносов І. П. Сучасний освітній процес: антропологічний аспект: [мо-нографія] / І. П. Аносов. – К.: Твімінтер, 2003. – 200 с.
2. Волошинська С. К. Актуальні питання змісту валеологічної освіти в педагогічних вищих навчальних закладах / С. К. Волошинська // Валеологічна освіта в навчальних закладах України: стан, напрямки і перспективи. – Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2003. – С. 19–23.
3. Волкова І. В. Поняття «здоров'язберігаючі технології» та їх класифікації [Електронний ресурс] / І. В. Волкова – Режим доступу: <http://edu.post-diploma.kharkov.ua>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
4. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі [Текст] / О. Ващенко, С. Свириденко // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – № 8. – С. 1-6.
5. Воронін Д. Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання: Автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: Спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Д. Є. Воронін. – Херсон, 2006. – 20 с.
6. Домашенко А. В. Організаційно-педагогічні засади системи фізичного виховання студентської молоді України: Автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: Спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / А. В. Домашенко. – К., 2003. – 17 с.
7. Драгнев Ю. В. Компоненти формування культури здоров'я студентів в умовах комп'ютеризації навчання // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Наукова монографія / За редакцією проф. Єрмакова С. С. – Харків: ХДАДМ (ХХП), 2007. – № 1. – 176 с.
8. Єфімова В. М. Здоров'язбережувальні технології у контексті педагогічних досліджень [Електронний ресурс] / В. М. Єфімова – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2010_1/10yvmsri.pdf – Загол. з екрану. – Мова укр.
9. Зоріна О. М. Здоров'язберігаючі технології в підготовці майбутнього фахівця [Електронний ресурс] / О. М. Зоріна – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pipo/2011_30-31/11zmotfs.pdf – Загол. з екрану. – Мова укр.
10. Іонова О. М. Здоров'язбереження особистості як психолого-педагогічна проблема [Електронний ресурс] / О. М. Іонова – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2009-01/09iomppr.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
11. Кириленко С. В. Соціально-педагогічні умови формування культури здоров'я старшокласників: Автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / С. В. Кириленко. – К., 2004. – 21 с.
12. Лубышева Л. И. Инновационная технология формирования культуры здоровья старшеклассниц в системе физического воспитания // Физическая культура (воспитание, образование и тренировка). 2007. – № 5. – С. 5–12.
13. Оржеховська В. Педагогіка здорового способу життя / В. Оржеховська // Шлях освіти. – 2004. – № 7. – С. 11–12.
14. Палічук Ю. І. Педагогічні здоров'язбережувальні технології в системі підготовки фахівців економічного профілю: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Тернопіль, 2011-2012. – 22 с.
15. Поліщук Н. М. Здоров'язберігаюча компетентність особистості: сутність, структура / Н. М. Поліщук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Київ–Вінниця, 2012. – Вип. 33. – С. 32–36.
16. Програми навчальних дисциплін: «Безпека життєдіяльності», «Захист Вітчизни», «Фізичне виховання», «Цивільна оборона», «Основи медичних знань». – Ухвалені Вченою радою Буковинського державного фінансово-економічного університету. – Чернівці, 2012.
17. Соловьева Н. И. Здоровьесберегающая система образования в обеспечении формирования культуры здорового образа жизни учащихся: Автореф. дис. ... на соискание ученой степени канд. пед. наук: Спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Н. И. Соловьева. – Ставрополь, 2005. – 24 с.

Литвин А.Ф.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИЙ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Аннотация

Раскрыто сформированность здоровьесберегающей компетентности будущих учителей технологий. Для оценки сформированности у будущих учителей технологий готовности к применению здоровьесберегающих технологий в процессе профессиональной подготовки была использована анкета и метод «Незаконченное предложение». Анализ данных по уровню сформированности готовности будущих учителей к применению здоровьесберегающих технологий свидетельствует о том, что все студенты проявляют эпизодическую заинтересованность процессом совершенствования собственной здоровьесберегающей компетентности. Полученные нами результаты диагностики показали, что четкое осознание студентами актуальности и необходимости использования здоровьесберегающих технологий в будущей профессиональной деятельности характерно для 21,3% будущих учителей технологий, частичное осознание – для 46,3% будущих учителей технологий; отсутствие такого осознания зафиксировано в 33,4% будущих учителей технологий.

Ключевые слова: технологии, образовательный процесс, технологическое образование, педагогические университеты, анкета «Незаконченное предложение».

Litvin A.F.

Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University
named after Hryhoriy Scovoroda

DETERMINATION OF READINESS OF FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGIES TO USE HEALTH TECHNOLOGIES IN THE TRAINING PROCESS

Summary

Revealed the formation of health saving competence of future teachers of technologies. To assess future teachers of technologies' formedness of readiness to use health saving technologies in the training process were used the questionnaire and the method of «Incomplete sentence». Data analysis at the level of formation of future teachers' readiness to the use of health saving technologies suggests that all students show occasional interest in the process of improving their own health saving competence. The diagnostic results showed that a clear awareness of students of the relevance and necessity of the use of health saving technologies in future professional activity is typical for 21.3% of future teachers of technologies, partial awareness – for 46.3% of future teachers; the lack of such awareness is stated for 33.4% of future teachers of technologies.

Keywords: technologies, educational process, technological education, pedagogical universities, questionnaire «Incomplete proposal».